

Schorowana służba zdrowia RFN staje na nogi.
Deficytowe kasy chorych po raz pierwszy od lat zgłaszają nadwyżki budżetowe

Gilotyna oszczędności

Piotr Cywiński

W berlińskim szpitalu Charité chirurdzy znów chwycili za igły i nici. Tak zadecydowało szefostwo, bo szycie ręczne jest tańsze. Dotychczas postugiwano się klamrami, po 80 euro sztuka. To tylko jedna, *mniej dokuczliwa* z narzucanych form oszczędzania. Najbardziej drastyczna dotyczy ludzi. Jeśli nie uda się z 11 mln euro budżetu tej placówki ograniczyć 6 proc. na wydatkach tzw. osobowo-rzeczowych, wtedy trzeba będzie zwolnić jednego lekarza.

Prof. Joachim Müller, chirurg i szef Kliniki w jednej osobie, podjął niekonwencjonalny krok: jeden etat lekarski przeznaczył na zatrudnienie kontrolera, który bierze pod lupę wszystkie rachunki. Niedawno wykrył, że Klinikę obciążono za zużycie garderoby w salach operacyjnych całego szpitala. W niemieckiej służbie zdrowia minęły złote czasy: szefowie szpitali, przychodni i prywatnych praktyk walczą o każdy grosz, a lekarze balansują między zasadami etyki i profitu.

Topniejące fundusze

Pokaż lekarzu, co masz w garażu – tego rodzaju slogany nie kursowały wśród Niemców, ale nie da się ukryć, że autorytet lekarza mocno w ostatnich latach ucierpiał. Powody są złożone: z jednej strony narosły koszty opieki medycznej, a więc także składek na ubezpieczenia, a z drugiej topniały fundusze placówek służby zdrowia i dochody lekarzy. Właściciele praktyk tracili możliwości utrzymania ich na wysokim poziomie, wymiany sprzętu itp., a ich praca przerażała się wręcz w akordową. Także w szpitalach dla podreperowania budżetów często decydowano się na drogie badania, zabiegi i operacje *de facto* zbędne, ale refundowane przez ubezpieczalnie. Cztery lata temu na ławie oskarżonych znalazło się kilku kardiochirurgów ze szpitala w Halle-Dörlau pod zarzutem oszustwa i rozyślnego uszkodzenia ciała. Jak dowodził pro-

kurator, dla osiągnięcia maksymalnych zysków narażono na niebezpieczeństwo życie wielu pacjentów. Trójce chirurgów udowodniono popełnienie 29 tego typu przewinień.

Choroba niewypłacalności

Nie był to odosobniony przypadek. Dla tropienia naciągaczy ubezpieczalnie powołały własną grupę dochodzeniową. Z pomocą rzeczoznawców służb medycznych na usługach kas chorych (MDK) wskazywano coraz to nowych białych wyzyskiwaczy. Prokurator Norbert Hartge ocenił, że odkryto zaledwie czubek góry lodowej, a rzeczywisty rozmiar naciągania jest astronomiczny. Przez dziesięciolecia niemieckie kasy chorych i lekarze żyli w symbiozie i zgodnie dzielili między sobą tort za 135 mld euro z funduszu opieki zdrowotnej. Gdy z powodu wzrostu wydatków i spadku zysków zaczęło brakować pieniędzy, rozpoczęła się między nimi bezpardonowa walka. Na właścicieli praktyk czy zarządy szpitali od Morza Północnego po Schwarzwald spadła lawina oskarżeń o oszustwa, sprzeniewierzenie funduszy i przekupstwa. W Hamburgu przed sądem znalazło finał 16 spraw, w Augsburgu pewne laboratorium z powodu zbędnych badań wyłudziło z kas prawie 10 mln euro, a klinika w Bad Bevesen – 2,5 mln. Lista przestępstw jest długa i różnorodna, a jej skutek to choroba niewypłacalności, jaka ogarnęła służbę zdrowia w RFN.

„ Przez dziesięciolecia niemieckie kasy chorych i lekarze żyli w symbiozie i zgodnie dzielili między sobą tort za 135 mld euro z funduszu opieki zdrowotnej „

Erupcja kosztów

Na próbach jej reformowania połamało sobie zęby kilku szefów resortu zdrowia. System ubezpieczeń społecznych nie był w stanie pokryć bieżących wydatków i funkcjonował tylko dzięki zastrzykom finansowym z kasy federalnej. Najpierw zaczęto od wielkiego oszczędzania, a wiadomo, gdzie chodzi o pieniądze, tam kończy się idylla. Po zbadaniu przez ministerstwo kosztów produkcji leków ustalono, że są one częstokroć mocno zawyżane. Według ekspertów można było zaoszczędzić do 4,2 mld euro, czyli aż 1/5 sumy wydawanej przez ustawowe kasy chorych na dopłaty do lekarstw. Nie mając bezpośredniego wpływu na producentów, sporządzono specjalną listę i zastrzyżono zasady refundacji medykamentów. Głotylna oszczędności zmusiła przemysł farmaceutyczny do zmniejszenia kosztów własnych, a także do przyznawania ubezpieczalniom większych rabatów. Odnowa nie ominęła także kas chorych. Jak

obliczono, w 336 kasach z każdych 100 euro pobieranych składek, 5 proc. wydawano na personel, budynki czy zlecane ekspertyzy. Ich koszty własne rosły nieproporcjonalnie szybko do ogólnego wzrostu kosztów utrzymania. Tylko 3 lata temu wydatki kas na te cele wzrosły o 7,6 mld, czyli o 4,8 proc. Te, pozornie bogate instytucje w rzeczywistości stały przed widmem plajty. W 2002 r. kilkanaście kas musiało ratować się pożyczkami.

Niemiecka gospodarność

Minister zdrowia Ulla Schmidt postanowiła wyhamować tę eksplozję i wymusić większą gospodarność ustawowych ubezpieczalni. W ubiegłym roku kasy chorych zobligowano do zmniejszenia kosztów własnych o 300 mln euro. Podjętą reorganizację da się sprowadzić do jednego zdania: więcej pracy za te same pieniądze i to w odniesieniu do wszystkich zainteresowanych. Dla Manfreda Richtera-Richhelma było to rów-

noznaczne z wypowiedzeniem wojny: *Jeśli pani Schmidt zrzuci problemy służby zdrowia na plecy medyków, asystentów i pielęgniarek, w razie konieczności sparalizujemy cały system – zagroził szef Zjednoczenia Lekarzy Kas Chorych (KBV). W obronie swych interesów lekarze gotowi byli pracować zgodnie z przepisami, co oznaczałoby długie kolejki pacjentów w poczekalniach. Ci ostatni mają niewielkie pojęcie o trudnej sytuacji w tej branży. W obiegowym pojęciu lekarze są*

działy o tym także kasy chorych, związki zawodowe i organizacje konsumenckie. Nikt jednak nie chciał, by reformy przeprowadzono ich kosztem. Tymczasem sytuacja stała się dramatyczna. W grudniu 2002 r. wykonano na zlecenie rządu ekspertyzę pt. Deficyty opieki medycznej w Niemczech. Analiza wykazała, że odnośnie tych samych przypadków medycznych robi się równoległe i wielokrotne badania, stawia błędne diagnozy, wydaje niewłaściwe lekarstwa i przeprowadza zbędne operacje.

” Do tropienia naciągaczy ubezpieczalnie powołały własną grupę dochodzeniową ”

dobrze wynagradzani za niezbyt wyczerpującą pracę w znakomitych warunkach. Co do tego, że wyposażenie większości niemieckich szpitali jest znakomite można się zgodzić, jednakże służba kadry w białych fartuchach od dawna nie ma nic wspólnego z teorią w prawie pracy.

Grzechy główne

Konflikt między politykami i lekarskim stanem przeniósł się na ulicę: jedni czuli się wykorzystywani ponad granice ich możliwości, drudzy ostrzegali przed szerzeniem paniki i szafowaniem sloganami o zapaści Niemiec. Pod tymi właśnie hasłami doszło do wielotysięcznej demonstracji połączonych sił lekarzy, aptekarzy i pomocniczych służb medycznych przed berlińską Bramą Brandenburską. Obie strony zgadzały się tylko co do jednego: że przebudowa systemu służby zdrowia jest konieczna. Wie-

Błąd organizacji

Wszystkie te grzechy przypisano nie na konto kiepskiego wykształcenia lekarzy, lecz złej organizacji i braku koordynacji we współpracy z kasami chorych. Dla przykładu, aż 72 proc. pacjentów z nadciśnieniem poddawanych jest niedostatecznej terapii lub nie przechodzi żadnego leczenia. Na skutki swych chorób cierpią tysiące zaniedbanych diabetyków. Wszystko to wiąże się nie tylko z narastaniem wydatków. Raport wyszczególnił, że wśród 6 mln diabetyków odnotowano możliwe do uniknięcia następstwa: w ciągu roku wystąpiło 27 tys. zawałów, 44 tys. wylewów, 6 tys. przypadków utraty wzroku, 28 tys. amputacji, 8,3 tys. nowych procesów dializowania. Co druga amputacja nogi u diabetyków jest rezultatem zaniedbania. W 12 z 22 schorzeń nowotworowych niemieccy pacjenci mają mniejsze szanse na przeżycie, niż

Ordnung muss sein

Założenia reformy służby zdrowia w Niemczech

Reforma niemieckiej zdrowia weszła w życie z dniem 1 stycznia 2004 r. Jej celem było odciążenie kas chorych o 10 mld euro w roku przyszłym i stopniowo do 23 mld euro w 2007 r.

Założenia:

- obniżenie obowiązkowych składek zdrowotnych z 14,4 proc. do 13,6 proc. w 2004 r. i 12,15 proc. w 2006 r.
- wykreślenie usług wstawienia protezy zębowej z listy ustawowego ubezpieczenia i obciążenie tymi kosztami pacjenta,
- pacjent musi we własnym zakresie zadbać o dodatkowe ubezpieczenie, w ustawowej lub prywatnej kasie chorych. Według wycień kas chorych dodatkowa składka miesięczna na ten cel ma wynieść ok. 6 euro,
- celem odciążenia pracodawcy i obniżenia kosztów pracy, a tym samym ożywienia rynku pracy od 2006 r. pracownicy, jak i emeryci będą płacić dodatkową składkę w wysokości 0,5 proc. na zasitek chorobowy,
- dopłata za wizytę u lekarza lub dentysty wynosi 10 euro na kwartał, wizyta ze skierowaniem jest za darmo; dopłata do pobytu w szpitalu wynosi 10 euro dziennie, lecz może być pobierana za maksymalnie 28 dni w roku.

leczeni w USA. Choroba naszej służby zdrowia polega na tym, że w jednych dziedzinach mamy nadopiekuńczość, a w innych opieka jest niedostateczna lub niewłaściwa – zdiagnozowała minister Ulla Schmidt. Po początkowych turbulencjach do kasy zaproszono wszystkich: od pacjentów po ubezpieczalnie. Zmiany i cięcia nie ominęły też lekarzy, którym patrzy się na ręce, jakie badania wykonują i co wypisują na receptach.

Bilans dodatni

Niemcy mogą się cieszyć: po upływie zaledwie 6 miesięcy od wprowadzenia reformy, Ulla Schmidt zapowiada obniżkę składek na kasy chorych. Minister nie wymyśliła sobie tego na propagandowy użytek, lecz w oparciu o dane dostarczone przez same kasy. Ubezpieczalnie odnotowały w pierwszym półroczu nadwyżkę 2,5 mld euro. Dla porównania, w analogicznym okresie 2003 r. do zbilansowania rachunków *winien-ma* zabrakło im 2 mld euro. Jeśli tendencja ta się utrzyma, a nic nie wskazuje, żeby było inaczej, wczorajszy deficyt przerodzi się w kilkakrotnie większy zysk. Tylko wydatki na leki zmalały o 12,5 proc., czyli o 1,4 mld euro. Wzrosły

natomiast sumy asygnowane na wczesne rozpoznawanie chorób i prewencję. Schmidt jest zadowolona: to dobry kierunek i po ledwie paru miesiącach funkcjonowania reformy prawdziwy sukces. Sam kanclerz Gerhard Schröder nie szczędzi jej pochwał za *umiejętną restrukturyzację służby zdrowia w tak trudnych okolicznościach*.

Do uregulowania pozostaje jeszcze kwestia protetyki dentystycznej. Krytycy wyłączenia opieki stomatologicznej z ogólnego ubezpieczenia i przerwania kosztów na pacjentów ostrzegają, że nastają czasy *bezzębnej republiki*. Schmidt ma inne zdanie: kwestia dodatkowych ubezpieczeń to decyzja samych zainteresowanych, a najmniej zarabiających Niemców z pewnością będzie stać na *trzecie zęby*; składki na ten cel dla zarabiających ok. 2 tys. euro wyniosą miesięcznie tylko 18 euro, przekonuje. Pikanterii całej sprawie dodaje fakt, że 55-letnia reformatorka Ulla Schmidt przed objęciem z partyjnego rozdania w 2001 r. teki ministra zdrowia niewiele miała wspólnego z opieką medyczną. Dorabiała jako kelnerka i ukończyła zaocznie pedagogikę specjalną.

Piotr Cywiński jest stałym korespondentem WPROST w Berlinie